

Андрей ДОРОЖКИН (Андрэй ДАРОЖКІН)

Андрей Сергеевич Дорожкин родился 2 июля 1991 года в деревне Горбовичи Чаусского района Могилёвской области. До 10 класса включительно учился в Горбовичской средней школе. С золотой медалью окончил Могилёвский государственный областной лицей № 1. Высшее образование получил на факультете культурологии и социально-культурной деятельности Белорусского государственного университета культуры и искусств (г. Минск). Продолжил обучение в магистратуре названного университета по специальности «Искусствоведение», а позже — в аспирантуре по специальности «Теория и история культуры» на кафедре историко-культурного наследия Беларуси Республиканского института высшей школы (г. Минск). Обладатель гранта Министерства образования Республики Беларусь (2017). Является автором более 25 научных трудов по культурологии, опубликованных в журналах «Роднае слова», «Искусство и культура», «Вести Института современных знаний» и других рецензируемых изданиях, а также постоянным участником ежегодной Международной научно-практической конференции «Традиции и современное состояние культуры и искусств» (на базе Центра исследований белорусской культуры, языка и литературы Национальной академии наук Беларуси). Пишет стихи, прозу, пьесы и сценарии. Работает библиотекарем. Публиковался в журналах «Маладосць», «Полымя», республиканском издании «Настаўніцкая газета», а также в региональных газетах «Іскра» и «Зара над Друццю». Лауреат III степени XII Открытого литературного конкурса клуба «Катарсіс» в номинации «Проза», лауреат II степени Республиканского литературного конкурса «З табой маё слова, Радзіма!» (поэзия), дипломант Республиканского поэтического конкурса «Радком вярнуся па вясне...» имени Николая Метлицкого, победитель областного (I место) и республиканского этапов (II место) Конкурса работ творческой молодежи «Золотое перо «Белой Руси» — 2023» в номинации «Любитель», лауреат III степени Республиканского литературного конкурса «Книга мне — книга во мне» (номинация «Драматургия»), дипломант II степени Международного литературного конкурса «Это нужно — не мёртвым! Это надо — живым!» (номинация «Художественная проза»). Пишет на русском и белорусском языках. Живёт в Гродно.

Андрэй Сяргеевіч Дарожкін нарадзіўся 2 ліпеня 1991 года ў вёсцы Гарбавічы Чавускага раёна Магілёўскай вобласці. Да 10 класа ўключна вучыўся ў Гарбавіцкай сярэдняй школе. З залатым медалём скончыў Магілёўскі дзяржаўны абласны ліцэй № 1. Вышэйшую адукацыю атрымаў на факультэце культуралогіі і сацыяльна-культурнай дзейнасці Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў (г. Мінск). Працягнуў навучанне ў магістратуры названага ўніверсітэта па спецыяльнасці «Мастацтвазнаўства», а пазней — у аспірантуры па спецыяльнасці «Тэорыя і гісторыя культуры» на кафедры гісторыка-культурнай спадчыны Беларусі Рэспубліканскага інстытута вышэйшай школы (г. Мінск). Уладальнік гранта Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь (2017). З’яўляецца аўтарам больш за 25 навуковых прац па культуралогіі, апублікаваных у часопісах «Роднае слова», «Искусство и культура», «Вести Института современных знаний» і іншых рэцэнзуемых выданнях, а таксама пастаянным удзельнікам штогадовай Міжнароднай навукова-практычнай канферэнцыі «Традыцыі і сучасны стан культуры і мастацтваў» (на базе Цэнтра даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі). Піша вершы, прозу, п’есы і сцэнарыі. Працуе бібліятэкарам. Публікаваўся ў часопісах «Маладосць», «Польмя», рэспубліканскім выданні «Настаўніцкая газета», а таксама ў рэгіянальных газетах «Іскра» і «Зара над Друццю». Лаўрэат III ступені XII Адкрытага літаратурнага конкурсу клуба «Катарсіс» у намінацыі «Проза», лаўрэат II ступені Рэспубліканскага літаратурнага конкурсу «З табой маё слова, Радзіма!» (паэзія), дыпламант Рэспубліканскага паэтычнага конкурсу «Радком вярнуся па вясне...» імя Міколы Мятліцкага, пераможца абласнога (I месца) і рэспубліканскага этапаў (II месца) Конкурсу работ творчай моладзі «Золотое перо “Белой Руси” — 2023» у намінацыі «Аматар», лаўрэат III ступені Рэспубліканскага літаратурнага конкурсу «Книга мне — книга во мне» (намінацыя «Драматургія»), дыпламант II ступені Міжнароднага літаратурнага конкурсу «Это нужно — не мёртвым! Это надо — живым!» (намінацыя «Мастацкая проза»). Піша на рускай і беларускай мовах. Жыве ў Гродне.

ДЗЕСЬЦІ БУДЗЬ НАЗАЎЖДЫ...

Дзесьці будзь назаўжды: ці наяве, ці ў сне,
ці ў шэрані дня, ці ў святле зорнай ночы...
Толькі болей ніколі не клікай мяне —
іншых хай захапляюць бяздонныя вочы.

Па-над лесам лунай, пасміхайся вясне,
абдымай небасхіл за палямі наўзбоччы...
Дзесьці будзь назаўжды: і наяве, і ў сне
не аднойчы ўзгадаю бяздонныя вочы.

Як хвіліна прайшла — так і год праміне.
Ні ў шэрані дня, ні ў святле зорнай ночы
не гукай, не шукай і не клікай мяне...

...між натоўпу без слоў я знайду твае вочы.

Коўдра ружовая больш не спатрэбіцца,
цацкі ды лялькі ў скрыню схвананыя,
гузік бліскучы ад яркай сукеначкі
знічкай скаціўся. Але нечаканае...

...шчасце знаходзіць цябе кожным вечарам
разам з дажджамі, небам, завеямі;
з тымі, хто поўніць ночы з пустэчамі,
дзеліцца марамі, снамі, надзеямі.

БЕРЕГИ НАСТОЯЩЕЕ

...И это пройдёт. Береги настоящее
от сплетен, уныния, бурь и невзгод.
Пусть страшное, странное, неподходящее
не втянет тебя в свой шальной хоровод.

Наш вечер вдвоём далеко не последний,
шлёт листьев букет и багряный закат.
Я мягким дыханием, искрой осенней
под облаком медным целую твой взгляд.

Над нами Луна разливается хохотом,
нас к звёздам она от дождя унесёт.
Сколько ночей у окна полушёпотом,
друг другу читали про этот полёт!

До завтра вернёмся. Счастливые вроде?
Лишь кофе заварим — раскроем секрет:
под утро Луна, не прощаясь, уходит,
чтоб тихо дарить людям новый рассвет.

Ты шукаеш у полі валошкі,
каб заплесці ў свае валасы...
Мне ж імгненні кахання й красы
дорыш так асцярожна, патрошкі.

Ты лятаеш да сонца, да неба,
да далёкіх таемных лясоў,
што спрадвеку маўчаць — з тых часоў,
як у споведзях знікла патрэба.

Ты збягаеш у госці да гаю —
слухаць песні крынічнай вады:
там няма ні турбот, ні жуды.
Нават боль яе спеў забірае.

Верне ў поле ізноў цябе сцежка:
«Хтосьці ж вінен аблокі лічыць!»
Птушкай сэрца маё задрыжыць,
прамільгне яркай знічкай усмешка.

Водар шчасця і жытняга хлеба
наўкол нас разальюць каласы.
Нашы змоўкнуць у іх галасы,
калі ў споведзях знікне патрэба.

ЗВЕЧНЫ СКАРБ

Ранак, сонца, наша хата, майскі сад...
Ці патрэбна што яшчэ для шчасця мне?
Не прашу сабе не грошай, ні пасад,
не прашу сабе «як лепей жыць» парад...
Маці ціха гладзіць, нібы ў сне...

Тыя словы льюцца дзіўнаю ракой:
— Пэўна, я шчаслівы, людзі? Бо я рад
дома зараз быць і адчуваць душой —
маю звечны скарб ды сэрца супакой:
маці, сонца, май і гэты сад.

НАМ ПРЕЖНИМ

Не могу разобраться: в чём дело?
Жизнь идёт. Так мне сердце велело.
Только стонут душа, мысли, тело — их сминают ошибки, как пресс.
А в мечтах плыли в светлые дали —
не нашли, хоть и долго искали.
Там тепло было в маминой шали, ко всему у нас рос интерес.

Пусть бредём, спотыкаясь о кочки,
но напишем мы ровные строчки.
Вмиг над «і» расставляя все точки, прочь прогоним сомнения тень.
Вскоре без объяснений и «то есть»,
мы продолжим забытую повесть.
На поруки взяв чистую совесть, встретим прежними завтрашний день.

ТАМ, ДЗЕ КЛЁКАТ БУСЛОЎ, НІБЫ ПЕСНЯ, ЛЕЦЦА...

(*n'еса*)

ДЗЕЮЧЫЯ АСОБЫ:

ДЗЯДУЛЯ ВАСІЛЬ — сталы мужчына, нібыта пясняр з беларускіх легенд. У яго сівыя валасы, добры твар з усмешкай, якая хаваецца ў вусах ды барадзе.

ЛЁНІК — унук Васіля. Блакітнавокі хлапчук-гарэза, якому цікава ўсё навокал.

Двор вясковай драўлянай хаты. На лаўцы ля ганка ляжаць кнігі выбітных беларускіх пісьменнікаў (гл. Дадатак), а таксама зборнік беларускіх казак і паданняў. Імгненне таму яго чытаў Лёнік, але ўвагу хлопчыка адцягнуў клёкат буслоў з гнязда на даху. Адна птушка вылятае адтуль. Лёнік сочыць за яе палётам: ён падняў галаву ўгору, зрабіў далонню “казырок”.

ЛЁНІК: Дзядуля! Дзядуууу-ля!!! Ты дзе?! Хадзі да мяне, калі ласка! Бачыш? Зноў паляцеў... Бусел — у небе, а мы — тут, на зямлі. На Зямлі пад белымі крыламі...

ДЗЯДУЛЯ: Так, мой хлопчык! Гэта ты вельмі трапна адзначыў.

ЛЁНІК: Ведаеш, дзядуля? Вось, здаецца, я ўсё разумею, але адкажы мне... Напэўна, Беларусь не ўчора так называць сталі? Адкуль на нашай зямлі буслы? Чаму менавіта над гэтымі месцамі крылы яны распраўляюць?

Дзядуля гладзіць унука па галаве. Абодва сядваюць на лаўку.

ДЗЯДУЛЯ: Што такое Бацькаўшчына, знаеш?

ЛЁНІК: Канешне, дзядуля! Мая родная краіна... Краіна маіх бацькоў ды бацькоў іх бацькоў... і так да бясконцасці?

ДЗЯДУЛЯ: Мо не да бясконцасці, Лёнік, але гісторыя зямлі нашай пачалася задоўга да таго, як Хрыстос прыязміўся ў Гародні. Цячэ гэтая гісторыя, як крыніца, з легендаў і казак былых пакаленняў, з калосся цяжкага жытоў і пшаніц...

ЛЁНІК: Раскажы, калі ласка! У кнігах аб гэтым нічога не было напісана!

Дзядуля глядзіць ў неба, абдымае адной рукой Лёніка за плечы.

ДЗЯДУЛЯ: То слухай! Уважліва слухай... Шмат стагоддзяў таму даведаліся нашыя продкі аб дзіўным, прыгожым месцы. Казалі адзін адному, што сонца днём распускае там косы свае, ночкай зоры глядзяць залатыя... Знайшлі яны тую зямлю — ды засталіся з радасцю, бо была яна яшчэ прыгажэйшая і багацейшая, чым яны маглі сабе ўявіць. Сталі жыць, працаваць ды дзетак гадаваць.

ЛЁНІК: Дзядуля, а нам у школе казалі пра тое, што Бацькаўшчына — гэта яшчэ і родная мова...

ДЗЯДУЛЯ: Святую праўду казалі, мой хлопчык! Дзяды і бацькі нашу мову стваралі, каб звонка звінела, была, як агонь... На ўвесь свет голасна загучалі на ёй казкі ды паданні, вершы ды песні! Але нездарома кажуць: дзе дабро — там ліха недалёка...

Лёнік заплюшчвае вочы, прыхіляецца бліжэй да дзядулі.

ЛЁНІК: Бяда прыйшла, дзядуля?!

ДЗЯДУЛЯ: Ох, Лёнік! Вылез з дзэбраў звер лютушчы, выскачыў, клыкаты. Застагнали нашы пушчы, нашы нівы, хаты... Паквапіўся звер на нашу зямельку, захацеў усе яе скарбы сабе забраць...

ЛЁНІК: Але ж няможна так, дзядуля, няможна! Нельга чужога браць! На няшчасці іншага свайго шчасця не пабудуеш!

ДЗЯДУЛЯ: Так і продкі нашы думалі, даражэнькі мой! Таму ўсе, ад малога да старога, выйшлі зямельку родную бараніць. У кожнага на вуснах трымцелі словы “Люблю наш край, старонку гэту”. Ды толькі дужа моцным быў той звер, Лёнік... Настолькі моцным, што не спраўляліся яны...

Убачыў гэта Бог — загадаў анёлам-ахоўнікам да сваіх людзей з нябёсаў спускацца. Паляцелі яны прамянямі сонечнымі скрозь аблогі. Колькі часу тая бітва доўжылася — ніхто дакладна ўжо не скажа: лілася кроў, пёры ламаліся...

У адзін момант падалося, што ўжо блізка перамога, але загарэліся лясы ды палі — узняліся пажары да самага неба — вогненнае кола пачало змыкацца вакол абаронцаў нашых... Узрадаваўся звер: “Вось і канец ваш! Не адолееце мяне! Нават збегчы цяпер не зможаце!” — рык яго ўсіх жывёл ды птушак распужаў!

Лёнік уціскае галаву ў плечы. Разгублена звяртаецца да дзядулі.

ЛЁНІК: А калі таго звер не здужылі адолець людзі ды анёлы, то... Як мы... Тут з табой?

ДЗЯДУЛЯ: Рыкаў звер, быццам гром грывеў! Ды не спалохаліся яго вялікія бялюткія птушкі — буслікі нашыя, Лёнік... Праляталі яны над гэтымі мясцінамі — на дапамогу кінуліся: па палях хадзілі, каб параненых выратаваць; над лясамі ляталі, каб агонь патушыць... Так разам і перамаглі!

ЛЁНІК: Не кожны на такі подзвіг быў здатны...

ДЗЯДУЛЯ: Які ты кемлівы, мой хлопчык! Пазбівалі самааданія птушкі свае ногі ды дзюбы, абгарэлі ў нашых памочнікаў крылы па краях — не змаглі яны ў неба вярнуцца. Тады, у знак падзякі ды сяброўства, запрасіў кожны з нашых продкаў па пары буслоў да сябе, выхадзіў іх...

ЛЁНІК: Толькі ў птушак назаўсёды засталіся чырвоныя адмеціны на нагах і дзюбах, а чорныя — на крылах?

ДЗЯДУЛЯ: Зноў твая праўда, мой даражэнькі! А яшчэ назаўсёды з тых часоў дамова сталася: анёлы за людзьмі з нябёсаў прыглядаюць, а буслы...

ЛЁНІК: ...таксама з нябёсаў, але бліжэй да людскіх хат? Кожны да той, дзе дапамаглі яму?!

ДЗЯДУЛЯ: Так, Лёнік: і наша хата пад добрай аховай! Чуеш? Згаджаюцца — клякочуць сваё песні...

ЛЁНІК: Я б да іх далучыўся... Я “Купалінку” учора вывучыў...

Дзядуля ўстае, размінае рукі, “распраўляе” іх у розныя бакі.

ДЗЯДУЛЯ: Тады хадзем у поле, Лёнік! Знойдзем цвяток радзімы васілька, заспяваем — ды зразумеем абодва, родны мой, што Колас і Купала, Цётка й Багдановіч, Танк і Караткевіч з намі тут пяюць...

ЛЁНІК: Пойдзем, дзядуля! Да вандровак і тваіх гісторый — я заўсёды гатовы!

Ленік, глядзячы на дзядулю, таксама “распраўляе” рукі, пачынае махаць імі, быццам крыламі. Упрыскок зыходзіць углыб сцэны. Дзядуля ідзе за ім. Праз некалькі крокаў спыняецца і абарочваецца да гледачоў.

ДЗЯДУЛЯ: Шчаслівымі будзьце, мае даражэнькія, там, дзе клёкат буслоў, нібы песня, ліецца!

Дадатак

У гэтых п’есах цытуюцца і ўзгадваюцца наступныя творы:

— “Зямля пад белымі крыламі” — нарыс Уладзіміра Караткевіча.

— “Што такое Бацькаўшчына, знаеш?..” — пачатак верша “Бацькаўшчына” Пімена Панчанкі.

— “Хрыстос прыямліўся ў Гародні” — раман Уладзіміра Караткевіча.

— “З легендаў і казак былых пакаленняў, з калосся цяжкага жытоў і пшаніц...” — пачатак верша “Родная мова” Максіма Танка.

— “Сонца днём распускае там косы свае, ночкай зоры глядзяць залатыя...” — радкі з паэмы “Курган” Янкі Купалы.

— “Дзяды і бацькі нашу мову стваралі, каб звонка звінела, была, як агонь...” — радкі з верша “Родныя словы” Пятруся Броўкі.

— “Вылез з дзебраў звер лютушчы, выскачыў, клыкаты. Застагналі нашы пушчы, нашы нівы, хаты...” — пачатак верша “Вылез з дзебраў звер лютушчы...” Якуба Коласа.

— “Люблю наш край, старонку гэту...” — пачатак верша “Люблю наш край...” Канстанцыі Буйло.

— “Купалінка” — беларуская народная песня ў паэтычнай апрацоўцы Міхася Чарота.

— “Цвяток радзімы васілька...” — радок з верша “Слуцкія ткачыхі” Максіма Багдановіча.

— “Колас і Купала, Цётка й Багдановіч, Танк і Караткевіч з намі тут пяюць...” — радкі з верша “Беларусы свету” Станіслава Валодзькі.

